

4.maijs

CĪŅA PAR VALSTS NEATKARĪBAS ATJAUNOŠANU

LATVIJĀ UN PASAULĒ

1990.gada 4.maijā demokrātiskās vēlēšanās ievēlētā LPSR Augstākā padome, paužot tautas gribu, pieņem deklarāciju „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”. Tādējādi tiek atjaunota Latvijas Republika, daļēji spēkā stājas **1922.gada Satversme** un sākas pārejas periods līdz pilnīgai valsts neatkarības atjaunošanai. Milzīga loma Latvijas neatkarības atjaunošanā bija arī **trimdas latviešu darbībai** ārvalstīs

Deklarācijā uzsvērtā Latvijas valsts nepārtrauktība:

- ▶ **1918.gada 18.novembrī** proklamēta neatkarīga Latvijas valsts
- ▶ Latvijas suverēnā vara **1940.gada 17.jūnijā** likvidēta prettiesiski PSRS militārās agresijas rezultātā
- ▶ Latvijas Republika arī okupācijas laikā pastāvēja *de iure* kā starptautisko tiesību subjekts, ko atzina vairāk nekā **50 pasaules valstis**

LAIKA LĪNIJA

15.februāris
1922.gads

Pieņem
Latvijas Republikas
Satversmi

PIRMĀ LATVIJAS
BRĪVVASTS

Latviju iekļauj Vācijas un
Padomju Savienības sastāvā

OKUPĀCIJAS PERIODS

4.maijs 1990.gads

Deklarācija „Par Latvijas Republikas
neatkarības atjaunošanu”

21.augusts 1991.gads

Neatkarības atjaunošana
de facto (konstitucionālais likums
„Par Latvijas Republikas valstisko
statusu”)

ATJAUNOTĀ
LATVIJAS VALSTS

22 GADI

(18.11.1918. - 17.06.1940.)

50 GADI

(17.06.1940. - 04.05.1990.)

sākot no 1990.gada
4.maija

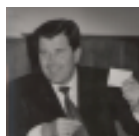
NEATKARĪBAS DEKLARĀCIJAS PIENĒMŠANA

- ▶ Deklarācijas dokumentu gatavoja **pusotru mēnesi**
- ▶ Deklarācijas saturs frakcijās tika apspriests un papildināts **6 reizes**

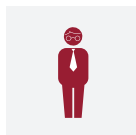
3.MAIJS

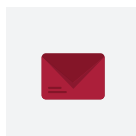
▶ **Pirmā sēde** pēc LPSR Augstākās padomes vēlēšanām

▶ Vakara sēdē par AP priekšsēdētāju ievēl **Anatoliju Gorbunovu**

▶ Sēdē piedalās **189 no 198** AP deputātiem

▶ Saņemta apsveikuma telegramma no Čehoslovākijas prezidenta **Václava Havela**

▶ Klātienē Latvijas parlamentu sveic Lietuvas Republikas Augstākās padomes priekšsēdētājs **Vītauts Landsberģis**, zālē tiek ienesta **degoša lāpa** no Lietuvas

▶ Kā pirmā dāvana Latvijas parlamentam tā joprojām glabājas Saeimas Dāvanu zālē

502 VĒSTULES PAR NEATKARĪBAS ATJAUNOŠANU

36 VĒSTULES PAR LATVIJU KĀ PSRS REPUBLIKU

AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJS

Anatolij Gorbunovs
priekšsēdētājs

Dainis Īvāns
pirmais priekšsēdētāja vietnieks

Andrejs Krastiņš
vietnieks

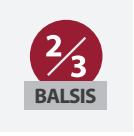
Imants Daudišs
sekretārs

▶ Sēdes noslēgumā paziņo, ka saņemtas 502 vēstules, kurās pausts **atbalsts Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanai**, bet atbalsts Latvijai kā PSRS republikai pausts 36 vēstulēs

▶ **4.maijā notiek divas sēdes**, deklarācijas projektu sāk apspriest vakara sēdē

▶ Deklarācijas pieņemšanai nepieciešamas divas trešdaļas jeb **132 no 198 balsīm**

▶ Dokumentu pieņem ar **6 balsu pārsvaru** – par to nobalso **138 deputāti**

▶ Frakcijas „Līdztiesība” deputāti balso „ar kājām”, atstājot zāli

▶ Atsevišķi tiek nolāsīts katra deputāta **balsojuma rezultāts**

Augstākā padome ar 135 balsīm „PAR” pieņem vēl 8 dokumentus

- ▶ Deklarācija par Latvijas Republikas likumdošanas aktu atbildību starptautisko tiesību normām cilvēktiesību jautājumos
- ▶ Aicinājums Latvijas tautām
- ▶ Aicinājums tiesībsardzības iestāžu darbiniekiem
- ▶ Vēstījums PSRS tautām un demokrātiskajām kustībām
- ▶ Vēstule Mihailam Gorbačovam
- ▶ Aicinājums pasaules valstu valdībām
- ▶ Vēstule Igaunijas Augstākās Padomes priekšsēdētājam Arnoldam Rītela kungam
- ▶ Vēstule Lietuvas Augstākās Padomes priekšsēdētājam Vitautam Landsberģa kungam

▶ Seko ilgstoši aplausi, un tiek atskaņota **Latvijas Republikas valsts himna**

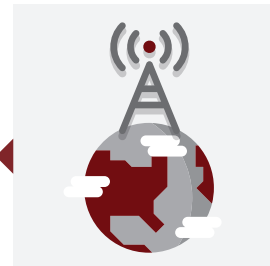

▶ Deputātus pie Augstākās padomes ēkas ar gaviļiem un **sarkanbaltsarkanajiem karogiem** sagaida cilvēku pūlis

Pēc **Otrā pasaules kara** lielākā daļa latviešu, kas bija nokļuvuši Vācijas bēgļu nometnēs, atteicās atgriezties uz Padomju Latviju un apmetās uz dzīvi dažādās valstīs, galvenokārt **ASV**, **Kanādā** un **Austrālijā**, kļūstot par trimdiniekiem

Trimdas latvieši atmodas laikā aktīvi piedalījās Latvijas neatkarības atjaunošanā, sniedzot atbalstu no savām mītnes zemēm. Trimda, uzsverot mūsu tautas neatkarības centienus, informēja pasaules sabiedrību par notikumiem Latvijā, līdzdarbojās diplomātisko pārstāvniecību izveidošanā un kontaktu dibināšanā, kā arī atbalstīja neatkarības kustības Latvijā

OJĀRS ĒRIKS KALNIŅŠ

10., 11., 12. Saeimas deputāts, trimdas latvietis

Piedaloties Amerikas latviešu apvienības gadskārtējā kongresā Sanfrancisko, kas notika vienlaikus ar izšķirošo Augstākās padomes 1990. gada 4. maija sēdi, saņēma zvanu no Latvijas Ārlietu ministrijas ar ziņu - Augstākā padome pieņēmusi deklarāciju par Latvijas neatkarības atjaunošanu.

"Tā bija liktenīga sakritība, ka tieši tobrīd vienkopus bija pulcējušies visi Amerikas Savienoto Valstu latviešu organizāciju vadītāji. Biju tas, kurš klātesošajiem paziņoja no Latvijas saņemto ziņu. Tajā brīdī visi bija patiesi aizkustināti," atceras Ojārs Ēriks Kalniņš, kurš tolaik bija Amerikas latviešu apvienības ārējās informācijas koordinators un uzreiz pēc liktenīgā balsojuma organizēja toreizējā Latvijas Ministru padomes priekšsēdētāja Ivara Godmaņa un ārlietu ministra Jāņa Jurkāna vizītes Vašingtonā, tostarp tikšanos ar Amerikas Savienoto Valstu prezidentu Džordžu Bušu.

Amerikas latviešu apvienības gadskārtējais kongress Sanfrancisko

Amerikas latviešu apvienības gadskārtējā kongresa Sanfrancisko dalībnieki, uzzinot par Augstākās Padomes liktenīgo balsojumu, dzied Latvijas himnu

VALDIS LIEPIŅŠ

11. Saeimas deputāts, trimdas latvietis

Kopā ar citiem trimdas latviešiem noorganizēja iespēju Kanādas Latviešu centrā Toronto klausīties Augstākās padomes 1990. gada 4. maija sēdes tiešraidi. Sazvanoties ar Latvijas Tautas frontes aktīvistu Pēteri Vasariņu Stokholmā, telefons tika savienots ar radio, pa kuru tiešraidē translēja Augstākās padomes sēdi, savukārt tālāk skaņa pārraidīta Kanādas Latviešu centra skaļruņos.

"Mēs nevēlējāmies rezultātu uzzināt pēc Augstākās padomes sēdes, bet gūt klātienē sajūtu. Centrā ieradās tumsā, ļoti agrā 4. maija rītā, lai vēlreiz pārbaudītu savienojumus. Viss bija kartībā. Kopā ar prāvu pulku tautiešu nāves klusumā gaidījām izšķirošo balsojumu, pēc kura centrs „eksplodēja” - esmu pārliecināts, ka tā jumts pacēlās! Jutāmies vienoti! Uz centru plūda arvien vairāk tautiešu, kā arī daži Kanādas politiķi, lai mūs apsveiktu. Dziedājām himnu, dzērām šampanieti, ēdām pīrāgus!” atceras Valdis Liepiņš.

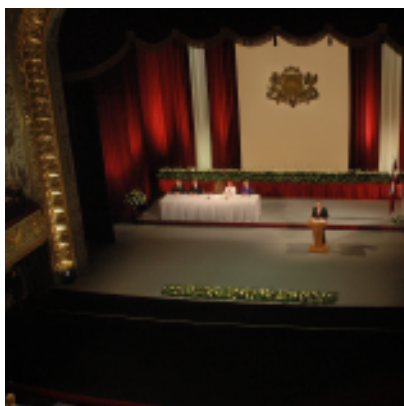

TRADĪCIJA - SAEIMAS SVINĪGĀ SĒDE 4.MAIJĀ

- ▶ Kopš **1995.gada** Saeima 4.maijā notur svinīgu sēdi, kas veltīta Neatkarības atjaunošanas deklarācijas pasludināšanai
- ▶ Šogad šāda sēde notiks jau **20.reizi**
- ▶ Tradicionāli Saeimas svinīgajā sēdē aicināti piedalīties arī **Latvijas Valsts prezidents, Ministru kabineta locekļi** un **Augstākās Padomes deputāti**, kuri balsoja par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu, kā arī **ārvalstu diplomātiskais korpus**

Svinīgajā sēdē tradicionāli **uzrunu saka Saeimas priekšsēdētājs**

Saeimas svinīgās sēdes notiek 4.maijā, izņemot **1997.gadu**, kad sēde noturēta **1.maijā**, godinot arī Satversmes sapulces sasaukšanas 77.gadadienu un Satversmes pieņemšanas 75.gadadienu

Neatkarības deklarācijas **divdesmitgadē** svinīgā sēde notika **Latvijas Nacionālajā operā**. Uz šo svinīgo sēdi **2010.gadā** bija aicināti piedalīties arī vairāk nekā **70 jaunieši**, kuri dzimuši **1990.gada 4.maijā** un izauguši kopā ar atjaunoto Latvijas valsti

2015.gads bija otrā reize, kad sēdi noturēja ārpus Saeimas nama - **Nacionālajā teātrī**.

- ▶ Saeimas deputāti 4.maijā tradicionāli **kopīgi fotografējas** Saeimas nama pagalmā un **noliek ziedus pie Brīvības pieminekļa**